

גליון
פורים
תשפ"ה

בה"י
שנה ד'
גליון
תשפ"ה

גליון המאיר

פנינים יקרים, רעיונות מכריזים, סיפורים נפלאים,
מתוך שיעורי הרב הגאון המשפיע,
פה מפיק מרגליות
רבי מאיר צוויבל שליט"א
מחבר ספרי נר המאיר

נ"צ"צ (המאיר)

מאמר המאיר

המהדר התפילין של הקב"ה דוחק ועושה כל מצוות היום אף בפורים שחל בע"ש

איתא במסכת ברכות (א): 'אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייה בר אבין, הני תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו, אמר ליה (דברי הימים א יז כא) 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ'. והנה כאשר האדם מניח תפילין ומקיים מצוות כדבעי, הרי המי כעמך ישראל' משתבח ומתעלה, ונמצא שהוא גורם בזה שהתפילין של בורא עולם יהיו מהודרים יותר.

והנה בשנה זו שפורים חל בערב שבת יש להמליץ ע"ז דברי המשנה (אבות ב טו) רבי טרפון אומר, היום קצר והמלאכה מרובה, והפועלים עצלים, והשכר הרבה, ובעל הבית דוחק, דהנה היום קצר ומצוות היום מרובין, מקרא מגילה, משלוח מנות, מתנות לאביונים, סעודת פורים, ולשמח אנשים אומללים כפסקו של הרמב"ם (פ"ב ה"ה), ולכן לפעמים הפועלים עצלים, אכן השכר מצוה ע"ז מרובה, ובעל הבית דוחק' דהיינו מי שהוא בעל הבית' שמהדר ע"י מצוותיו, הבתים של התפילין דמרי עלמא, דוחק' שטיפט ער אלעס אריין אין דעם קורצ'ן טאג.

סעודת יוסף היתה בפורים שחל בערב שבת

סיפר רביה"ק מהר"י ט"ב מסאטמאר זי"ע, מה שאירע אצל אביו הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע, שפעם חל יום הפורים להיות בערב שבת, והקדושת יו"ט שותה יין הרבה לקיים מצוות חכמים לבסומי בפוריא עד דלא ידע, והאנשים שהיו שם דאגו היאך יוכל לקבל את השבת מתוך שכרותו, אמנם כאשר הגיע סמוך לכניסת השבת, ענה ואמר 'שבת' וכתף ומיד נהפך כאחד האדם, כי אימת השבת וקדושתו הפיגה את יינו, כמאמרם ז"ל (כ"ב ט) 'יין קשה פחד מפניו'. ע"כ.

והנה איתא במדרש (ב"ר צב ד) על הפסוק (בראשית מג טז) 'וטבוח טבח והכן', וז"ל, אין והכן אלא שבת, היך מה דאת אמר (שמות טז ה) 'והיה ביום השישי והכינו וגו', הדא אמרה ששמר יוסף את השבת קודם שלא תנתן'. וצריך ביאור מדוע נרמז דוקא הכא ששמר יוסף את השבת.

אכן לפי האמור ויבן, דהנה כתב בדברי יואל (פרשת ויגש) שאותו היום שבאו אחי יוסף וישכרו עמו, היה חג הפורים, עיי"ש. נמצא שחל אז יום הפורים בערב שבת, וגם אצל יוסף הצדיק היה ענין זה, ששתה אז יין בעת הסעודה, ועם כל זה הכין את עצמו בהכנה דרבה לקראת שבת קודש כמבואר במדרש, ועל כרחק דבכניסת השבת פג יינו, לכן דרשו מהכא ששמר יוסף את השבת, כי דייקא הכא ניכרת עוצם קדושת השבת שלו.

גם זו לטובה על גזירת המן

מובא בשבחי הבעל שם טוב שהרה"ק רבי נחמן הארדענקער זצ"ל מגדולי תלמידי הבעל שם טוב, היה לו המדה של נחום איש גם זו, שעל כל דבר ועל כל מאורע שבא עליו, הן טובה והן רעה, היה אומר 'גם זו לטובה', פעם אחת רצתה המלכות לגזור גזירה על יהודי העיר שעל כל אחד להכניס בביתו אנשי חיל ולהחזיקם באכילה שתיה ושינה, והבעש"ט פעל נמרצות לבטל גזירה רעה זו, וביקש מתלמידו רבי נחמן שיתפלל למען ביטול הגזירה, אך רבי נחמן הגיב ואמר 'גם זו לטובה', הפטיר הבעש"ט ואמר לו: 'כמה טוב שלא היית בימי מרדכי ואסתר, כי אילו היית שם היית אומר גם על גזירת המן 'גם זו לטובה' ולא היית פועל למען ביטולה!...

ויש לרמז זה בפסוק (אסתר ט ט) 'ובזוה לא שלחו את ידם', דבזה היינו גזל, וגז"ל ראשי תיבות 'גם זו לטובה', ובא הכתוב לומר שלא שלחו את ידם במדה זו לומר 'גם זו לטובה', אלא פעלו בכל כוחם לבטל הגזירה הרעה מעל בני ישראל.

המסור שהיו קוראים עליו הטעמים של המן בן המדתא

בספר משחת שמן מביא מעשה מבעלי המוסר לגבי כח הנגינה, לעיר אחת שהיה בה יהודי מסוד ומלשין, שהיה דרכו להלשין על אחיו היהודים אצל הפרץ, ואנשי העיר סבלו ממנו סבל רב, והיו מבזים אותו

חובת האמונה בתוך

ההסתר פנים שהכל לטובה

המתבונן בפנימיות של כל ענין אינו מצטער ודואג כלל

במסכת מגילה (פ"ב מ"א): 'ומהיך קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו, רבי מאיר אומר כולה, רבי יהודה אומר מאיש יהודי, רבי יוסי אומר מאחר הדברים האלה.'

ונראה לבאר בהקדם מאמר נפלא מהרה"ק בעל הדברי ישראל זצ"ל (פרשת בהר בהגות) על מה שדרשו חז"ל (יומא עא) בפסוק (משלי יב טה) 'דאגה בלב איש ישיחנה' - ישיחנה לאחרים! ותו"ה, שעיקר השורש של כל הצער הטרדות והעגמת נפש שיש לו לאדם עלי אדמות הוא מה שמביט ומסתכל על כל דבר ועל כל מאורע בחיצוניות ובשטחיות, כפי מה שנראה למראה עיניו באותו רגע, ואינו מתעמק להתבונן בפנימיות הדבר, כי אילו היה מעמיק וחושב בפנימיות כל ענין, והיה מתבונן שהכל מאתו יתברך שמו שמשגיח עליו בכל עת ורגע ועושה הכל למענו ולטובתו, ודאי לא היה דואג כלל וכלל בשום מצב, והיה מתהלך בשמחה ובטוב לב כל הימים.

דרכו של רבי מאיר להסתכל בכל דבר בפנימיות הענין

והנה חזינן ששיטת רבי מאיר ודרכו היה לראות בכל דבר רק את הפנימיות הטובה שבו, וכפי שמצינו בגמרא משמיה דרבי מאיר (ברכות ס: וכן נפסק להלכה בשו"ע או"ח סי' רל"ה) 'לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד'. וכן מצינו בגמרא (חגיגה טו) 'רבי מאיר רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק', הרי לנו שרבי מאיר התבונן תמיד

מאמר המאיר

בפנימיות של כל דבר, ועל ידי זה זכה לראות את הטוב הפנימי שבכל דבר, מבלי לראות כלל את הרע המקיפו מבחוץ.

ומהאי טעמא סבירא ליה לרבי מאיר (קידושין טז) שבין כך ובין כך קרויים ישראל בנים למקום, כי אף אם מבחוץ נראה שאינם מתנהגים כהוגן ח"ו, הרי שכל זה הוא רק בחיצוניות, אך בתוך תוכם ובפנימיות לבבם ודאי בנים נאמנים הם לאביהם שבשמים, וכמו ששינוי (אבות פ"ד מ"ט) 'אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו'.

ועל פי הדברים האלה יתבאר היטב מאמרם ז"ל 'דאגה בלב איש ישיחנה לאחרים', דהרי ידוע (הוריות יג), ש'אחרים' הוא רבי מאיר, ולזה אמרו שאם יש לו לאדם דאגה בלבו 'ישיחנה לאחרים', כלומר שילמד מדרכו של רבי מאיר להתבונן תמיד בפנימיות הענין ועל ידי זה ירווח לו בס"ד. עכ"ד הדברי ישראל.

ההולך תמיד בדרכו של רבי מאיר יש לו ישוב הדעת לעסוק בהלכה

ובזה אפשר להמתיק מה שאמרו חז"ל בעירובין (גז) 'תנא, לא רבי מאיר שמו אלא רבי נהוראי שמו, ולמה נקרא שמו רבי מאיר שהוא מאיר עיני חכמים בהלכה'. דהנה החד"א (שם הגדולים מערכת ספרים אות ו) מביא בשם ספר החיים (לאחי המהר"ל), שאותיות 'דאגה' כאותיות 'אגדה'; להורות שכאשר יש לאדם 'דאגה' בלבו, יעסוק ב'אגדה' וירווח לו, ע"כ. נמצא לפי זה שרק כאשר הראש פנוי מן הדאגות, אפשר לעסוק בלימוד ההלכה.

ועל פי זה יתבאר כמין חומר דברי הגמרא הנ"ל, שנקרא רבי מאיר משום שהיה מאיר עיני חכמים בהלכה, דהרי נתבאר לעיל, שרבי מאיר היה מביט בפנימיות של כל דבר ולכן ראה אך טוב וחסד כל ימיו, וכיון שהאיר עיני ישראל לחיות באופן זה, ולהתבונן בכל עת שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, נעשו חפשים מן הדאגות ושוב לא הוצרכו לעסוק כל כך בענייני אגדה לפקח צערם, וממילא יכלו לקבוע עיקר לימודם בעניני הלכה, ולכן נאמר עליו שהיה מאיר עיני חכמים בהלכה.

ובזה יבואר כמין חומר מ"ש האריז"ל שהר"ת של ה'ריעו ליה כל הארץ הוא הלכה, ולהנ"ל ל'ל דנעים זמירות ישראל רמו לנו עצה היעוצה שנוכל ללמוד הלכה, והוא ע"י שתקיימו עבדו את ה' בשמחה, ותראו שה' הוא האלקים, ואפילו דברים שנראים

ניבויי המאיר

ומגלגלים עליו, עד שכשהלך ברחובה של עיר היו ילדי העיר רצים אחריו והיו קורים אותו בלשון גנאי 'המן הרשע', ופעם אחת בערה בו חמתו מאוד על הכינוי הזה, והלך אל הפריץ וביקש ממנו לאסור את היהודים לקרוא אותו המן, אולם היהודים התחכמו עליו והחלו לקרוא אותו 'בן המדתא', וכאשר הפריץ אסר עליהם גם את זה, התחילו לצעוק אחריו 'קדמא ואזלא' שזהו ניגון הטעמים של התיבות בן המדתא במגילת אסתר, וכשהבין משמעות קריאה זו, הלך וביקש מהפריץ לאסור גם את זה, ואכן נענה לו הפריץ, אבל אז התחכמו הילדים יותר והתחילו לומר לפניו הנגינה של טעמי קדמא ואזלא, וכשהגיע אל הפריץ בבקשה שיאסור עליהם לומר לפניו הנגינה, נענה ואמר לו דבקשה זו אינני יכול למלאות עבורך, כי איני יכול לאסור על אנשים לנגן ניגון בעלמא שאין בהם תיבות.

יש לומר הרמז בזה על מאמרם ז"ל (סוכה מג) 'היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגילה' דהיינו כמו שתוקעים בשופר בקול בלא תיבות דווקא, כדאייתא בספיה"ק שעי"ז השטן מתבלבל, 'היינו טעמא דמגילה' כך היו קורים לאותו מלשין המן בן המדתא בנגינת הטעמים בלא תיבות.

השכרות בפורים - כדי שיתגלה לעמי הארץ שיוצאים ידי חובתם בקריאת שמע

אייתא במסכת מגילה (ט): 'אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', ויש לבאר הענין בזה על פי דברי הגמרא במנחות (טז) 'אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, אפילו לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש, ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ, ורבא אמר מצוה לאומרו בפני עמי הארץ'. ונקדים עוד מה ששינוי בברכות (ט): 'באמת אמרו בן מברך לאביו ועבד מברך לרבו ואשה מברכת לבעלה, אבל אמרו חכמים תבא מארה לאדם שאשתו ובניו מברכין לו', הרי שעם הארץ שאינו יודע לברך רובצת עליו קללה רח"ל.

והנה לדעת רבי יוחנן שאסור לגלות לעם הארץ שיוצא ידי חובתו בקריאת שמע שחרית וערבית, צריך עיון היאך יכול אדם להשתכר, הרי יש לחשוש שמה מתוך שיכנס יין יצא הסוד ויתגלה לעם הארץ, אכן אליבא דרבא לשיטתיה דסבירא ליה מצוה לאומרו בפני עם הארץ ודאי שמוותר לו להשתכר ואין צריך לחשוש שיתגלה הסוד, כי אדרבה, מצוה יש בזה, וזהו שאמר רבא: 'מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', פירוש, שצריך להתבסס בינו עד שלא יכיר בין עם הארץ שהוא בכחית ארור לתלמיד חכם שהוא בכחית ברוך, ויגלה הסוד גם לעם הארץ.

ביעור קליפת החמץ של המן על פי שיטת המרדכי

הגאון בעל המחנה לוי זצ"ל אמר פעם בדרך צחות הטעם שבת המן השליכה עליו צציצא דבית הכסא, דהנה אייתא בגמרא (חולין קלט) 'המן מן התורה מנין, שנאמר (בראשית ג יא) 'המן העץ אשר צויתך וגו', והנה בברכות (ט) איכא למאן דאמר שעץ הדעת חטה היתה, נמצא שהמן הרשע היה מחטה המחמצת, והדין הוא שהמוצא חמץ בפסח כופה עליו את הכלי (פסחים ו), וכיון שאותו מעשה בפסח היה על כן כפתה עליו בתו את הכלי עד שביעורו מן העולם. עכ"ד.

והנה מצינו דעות בין הפוסקים אם חמץ בפסח הוא דבר שיכול להתבטל או לאו מצד דבר שיש לו מתירין דלא בטל, והמרדכי הביא בפרק כל שעה (סימן תקנע) שלא שייך דבר שיש לו מתירין גבי חמץ בפסח, כיון שחוזר לאיסורו מאליו לשנה הבאה, עיי"ש.

נמצא לשיטת המרדכי אפשר לבטל קליפת החמץ של המן מכל וכל, כיון דלא שייך למקרייה דבר שיש לו מתירין, ולכן פחד המן מן המרדכי מאוד, ואמר 'וכל זה איננו שוה לי בעת אשר אני רואה את מרדכי' דהיינו שיטת המרדכי הנ"ל. ובהו יש לבאר המדרש (קה"ד ח): 'שומר מצוה לא ידע דבר רע, זו אסתר שהיתה עסוקה במצות ביעור חמץ', דהיינו בביעור הקליפה של המן שהוא חמץ, 'זעת ומשפט ידע לב חכם זה מרדכי, שנאמר ומרדכי ידע את כל אשר נעשה', פירוש, שהיא ידעה המשפט והדין של המרדכי דחמץ בפסח בטל שפיר דלא נחשב כדבר שיש לו מתירין, לפיכך 'לא ידע דבר רע', כי המן הרשע יתבטל ויכלה ולא ישאר ממנו זכר.

משתה היין מרומז באדר

משנכנס אדר מרבין בשמחה, יש לרמז בזה, דהנה האותיות האמצעיות של תיבת 'אדר' במילוי הם למ"ד למ"ד יו"ד, ל' מ'אלף, ל' מ'דלת, י' מ'ריש, וביחד הם עולים בגימטריא יי"ן, וזהו הכוונה 'משנכנס אדר מרבין בשמחה', כלומר, משתכנס לתוך תיבת 'אדר' יתרבה השמחה כדכתיב (תהלים קד טו) 'יין ישמח לבב אנוש'.

חליצת הנעלים ביום הכיפורים - כנגד חג הפורים

מתאמרא בשם הגאון בעל חתן סופר זצ"ל דבר נחמד על הפסוק (דברים י): 'וזאת לפניכם בישראל על הגאולה ועל התמורה, שלף איש נעלו ונתן לרעהו', כי הנה מצינו בגמרא שהמנעל הוא דבר יקר מאוד בחיי האדם, וכמו שאמרו חז"ל (שבת קכט): 'לעולם ימכור אדם קורות ביתו, ויקח מנעלים לרגליו', ולזה בא הכתוב להשמיענו גודל מדת החסד שהיתה בבני ישראל, 'וזאת לפניכם בישראל', פירוש שכך היה דרכן של ישראל מאז ומעולם, 'על הגאולה', כשהיה צריך לגאול בר ישראל משבי וממאסר, 'ועל התמורה', כאשר היה צריך להמיר מצבו הקשה של איש ישראל הנתון בצרה, 'שלף איש נעלו ונתן לרעהו', כלומר, שהיו מוסרים את

מאמר המאיר

לעין האדם כדינים הרמוזים בשם אלקים, תבוננו ותדעו שהו"ה הוא האלקים והוא כולו רחמים הנרמז בשם הו"ה, ואז תהיה לכם ישוב הדעת מן הדאגות ותוכלו ללמוד הלכה.

הקורא את המגילה למפרע היינו שרק אחר הישועה מכיר בטובות הנסתרות שנעשו לו

והנה מתאמרא בשם הרה"ק מאוסטראווצא זצ"ל על הא דאמרו חז"ל (מגילה פ"ב מ"א) 'הקורא את המגילה למפרע לא יצא ידי חובתו', דהכוונה היא, שהמתנהג באופן זה, שרק לבסוף, אחר שכבר באה הישועה, אז הוא מכיר למפרע שכל מה שהיה מקודם היה חלק מהנס, לא יצא ידי חובתו, כי התכלית הוא שאף כאשר עדיין אין הישועה נראית לעין, ובתוך ההסתר פנים גופא, דייקא אז צריך להכיר שהכל לטובה וכל פעל ה' למענהו. עכדה"ק. ובזה נראה לפרש שיטת רבי מאיר לשיטתו: 'ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו, רבי מאיר אומר כולה, וכו' כלומר מהיכן חייב אדם להכיר שהוא חלק מהישועה שמכין הקב"ה לעמו בסתה, ע"ז קאמר רבי מאיר מתחילת המגילה, שבכל דבר צריך להתבונן בפנימיות הענין ולהכיר שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד.

המלחמה בין המן למרדכי וויכוח בין פנימיות לחיצונית

זהו הוא החילוק בין קליפת המן לקדושתו של מרדכי, דבהמן הרשע כתיב (אסתר ו ד) 'והמן בא לחצר בית המלך החיצונה', דזה הוא כל מהותו, להסתכל רק על החיצונית שבכל דבר, בבחינת 'אשר קרך' (דברים טו יח), לשון מקרה, מה שאין כן גבי אסתר כתיב אסתר ה א) 'ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית, דזהו דרכם של צדיקים שאין מאמינים במקרה כלל אלא יודעים ומבינים שהכל מאתו יתברך שמו, ומתבוננים תמיד בפנימיות הענין, ובזכות זה זכו לנצח את קליפת המן הרשע ולמחותו.

ניצונו המאיר

כל אשר להם בשבילו להצילו ולסייעו, ואפילו המנעלים שברגליהם שהוא הדבר החשוב לאדם גם כן היו חולצים ונותנים לו. עכ"ד.

והנה חג הפורים הוא היום שבו ישנו הריבוי הכי גדול של צדקה וחסד בכלל ישראל, וישראל נתבעין ונותנים ומתאמצין להיטיב לשני במשלוח מנות ומתנות לאביונים ומכתתין הרגלים לקבץ מעות לצדקה, ממש בבחינת 'שלף איש נעלו ונתן לרעהו', ואפשר שלכן נקרא יום הקדוש שבו שולפים הנעל מעל הרגל 'יום הכיפורים', דהוא כמו חג הפורים שבו מקיימים 'שלף איש נעלו'.

תיקון היסוד וריבוי השפע בחג הפורים

נראה ליתן טעם נחמד בטעם שנקרא בחג פורים, על פי מה שכתב הישמוח משה (פרשת מקץ) לפרש את הפסוק (בראשית מג ט): 'ירד ירדנו בתחילה לשבור אוכל', דהנה איתא במדרש ומובא ברש"י (בראשית לו ב) שיוסף הצדיק אמר על אחיו שהם חשודים על העריות, וחס ושלום לומר על השבטים הקדושים שפגמו באות ברית קודש, אלא אפשר שלא נדמו בזה לגמרי ליוסף הצדיק שהיה שומר הברית באמת, אבל עכ"פ מזה נמשך מיעוט השפע כידוע. והנה איתא בתיקוני זוהר (תיקון כב טו) דבשומר הברית הוה שם שד"י מלכו, ובאינו שומר הברית ס"מ מלכו, ע"כ. נמצא שמי שאינו שומר הברית נחסר לו ממנינו כמספר רי"ד, וזהו שאמרו השבטים הקדושים ליוסף: 'ירד ירדנו', דהיינו שירד לנו וחסרנו כמנין יר"ד, וזה גרם לנו 'בתחילה לשבור אוכל', דזה הוה תחילה וראשית לשאר דברים המעכבים שפע המזון. עכתודה"ק.

והנה בספירת החכמה (עי בזה בדרשות חת"ס לש"ת אופן ט) דהיינו שמתחילים למנות האותיות מן האות ב', כך שב' עולה 1, ג' 2, וכן הלאה עד האות א' שהיא עולה 400, נמצא דמלת 'פורים' בגימטריא יר"ד, להורות שביים קדוש זה אפשר לתקן ולהעלות בחזרה את היר"ד האבודים, ולכן 'כל הפושט יד נותנים לו', כיון שנתקנו היר"ד שירדנו ונפתחים שערי השפע.

וי"ל עוד בענין זה, דהנה אסתר בספירת החכמה עולה בגימטריא 'תכלת' שדומה לרקיע שדומה לכסא הכבוד, ולכן היתה אסתר נושאת חן בעיני כל ראייה, ואולי יש לרמז כ"ז בלשון הפסוק (אסתר ה א-ב) ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות ותעמוד וגו' נכה פתח הבית ויהי כראות המלך את אסתר המלכה עמדת בחצר נשאה חן בעיניו וגו', דהיינו שעוררה ספירת החכמה, 'פתח הבית' שהאותיות פותחות בבית, ועי"ז נשאה חן בעיניו.

לא ניתנו מועדים אלא שיעסקו בהם בתורה

איתא בתפארת שלמה שתכלית הניסים הוא בכדי שיהיו מועדים כדי שילמדו הלכות חג בחג, ונראה לבאר הכוונה בזה, דהנה החיד"א (שם הגדולים מערכת ספרים אות ו) מביא בשם ספר החיים (לאחי המהר"ל) שאותיות 'אגה' כאותיות 'אגדה', להורות שכאשר ישנו לאדם 'אגה' בלבד יעסוק ב'אגדה' וירוח לו, ע"כ. נמצא לפי זה שהקב"ה צריך להשפיע לנו שוליה ומנוחה כי רק באופן זה אנו יכולים לעסוק בדבר הלכה, וזהו שכתב התפארת שלמה שתכלית המועדים הוא בשביל שילמדו הלכות חג בחג, דלכן נתן לנו הקב"ה מועדים לשמחה ולמנוחה בכדי שנוכל ללמוד ולעסוק בהלכות החג.

ויש לרמז זה בפסוק (אסתר ח טו): 'ליהודים היתה אורה ושמחה וששון וגו', כלומר, דכיון שליהודים היתה אורה זו תורה, והוצרכו לעסוק בדבר הלכה במנוחת הדעת, לפיכך ניתן להם גם 'שמחה זו יום טוב'.

מרדכי הצדיק נטל את טעם העבירה מבני ישראל

סיפר הרה"צ ר' ישראל דאכנער שליט"א שהיה לו קרוב אחד רחוק מאורחות החסידים, והיה מתארח אצלו בשנים קדמוניות, והלה היה 'אמערקאנער' קר שלא היה מתרגש מכלום, ופעם אחת באחד משבתות בימי השוכב"ם נטלו עמו לסעודה שלישיית אצל רבינו הק' מהר"י ט"ב מסאטמאר זי"ע, וכידוע שרבינו הק' היה מכבס אז לכות בני ישראל לתשובה בדמעות שלישי, וכאשר הלכו אחר כך לביתו אמר לו האורח: 'אמנם צדיק אני לא אהיה אחר סעודה שלישיית זו, אבל את הטעם המתוק של העבירה הוא לקח ממני לעולם'.

והנה כתב בספר דברי שמחה להגה"ק מציעעשנוב זצ"ל: 'איתא במדרש שאמר לו אליהו הנביא למשה כבר נכתבה איגרת כליה על ישראל, אמר לו משה אם בטיט היא חתומה תפילתינו נשמעת, ואם בדם נחתמה וכו', ואמר ליה בטיט היא חתומה. ויש להבין מה ענין של טיט ודם שבו תלוי אם תבטל הגזירה או לא, ואפשר לומר, דהנה טיט הוא עפר, והוא על עצלות שבא מיסוד העפר, ודם הוא מיסוד האש, והוא מורה על חמימות ורתיחה, וזהו 'אם בטיט היא חתומה', היינו אם הגזירה נחתמה על עבירה שנעשית בעצלות בלי חמימות, 'ואם בדם נחתמה', היינו אם נחתמה הגזירה על עבירה שנעשית בחמימות ורתיחת הדם, אמר ליה 'בטיט היא חתומה', וכדאיתא במסכת מגילה (ב). שאמר להם רשב"י לתלמידיו 'הם לא עשו אלא לפנים אף הוא לא עשה אלא לפנים'. עכ"ל.

ועל פי זה יש לבאר הטעם שדרש מרדכי הצדיק שאסור לילך לסעודת אחשוורוש אף על פי שהוא בעצמו ידע שיעברו על דבריו, דיש לומר שעשה כן בכדי שעכ"פ לא יהיה להם טעם בעבירה ויהיה נחתם בטיט, ועל ידי זה יהיה להם תקומה ויוכלו לבטל הגזירה.

מעשה לפורים

מתחנת בעוד שבועיים וכל הוצאות החתונה נפלו עלי, 'והמחותן?' שאל אבי החתן, 'אוי המחותן! מוטב שלא תשאל! הוא יצא לעולם המסחר ולמרבה הצער איבד שם את... ועצר לרגע, ואחר קרא בקול: 'ואיבד שם את לבו!!', הנוכחים כמעט נפלו מרוב צחוק, אך אבי החתן קפא על מקומו, הוא הסתכל בפניו של האורח ולאחר מכן הוציא את פנקס ה'טשעק' שלו וחתם בתחתיתו, 'הא לך!' הושיט לאורח, 'אתה יכול למלא כאן כל סכום שאתה רוצה!!', הכל הסתכלו על אבי החתן בתמיהה, שמא כבר שתה בעל הבית עד כדי איבוד הדעת, אולם אבי החתן היה מפוקח מאוד, וליוה את האורח הנכבד לפתח והדגיש לו שוב: 'אל תתעכבו, מלא בטשעק כל סכום שאתה רוצה, אל תפחד!'

מאוחר בלילה כאשר כל האורחים הסתלקו לביתם הסביר אבי החתן לאשתו: 'כאשר האורח הלז דיבר על מחותנו שיצא לעסקים ואיבד את לבו, הרגשתי כמו חץ שננעץ בלבי, הלא אני מתנהג ממש כאותו מחותן נבזה, אני יושב בכבודו של עולם ברווח ובעושה, ואני כופה על מחותני העניי שישא בכל הוצאות הנישואין, והנה באותו רגע נפל עיני על ידו של האורח, ואז שמתי לב לכתם קטן ליד האצבע, כמותו ראייתי על ידו של המחותן בעת השידוך... בו ברגע גמלה בלבי ההחלטה ונתתי לו 'טשעק' פתוח על דעת שיכתוב כמה שהוא רוצה! ואני מקווה שבוה אתקן את אשר עיוותתי.'

ויש להמליץ ע"ז המאמר הז'ל' כל הפושט יד נותנים לו' (ירושלמי מגילה פ"א ה"ד) דכל הפושט את ידו להקב"ה, הרי הקב"ה מכיר את היד שהוא של בניו האהובים, ואף על פי שמרגישים כאילו אנו מחפשים את עצמינו במעשים ובהנהגות שאינם ראויים, מכל המקום הקב"ה מכיר אותנו ע"י היד, ונותן לנו את כל צרכינו.

לכם בשמחה, יפתח גם כיסם לרווחה ויתמכו בו בסכומים הגונים.

הוא שיתף לעבודתו ידיד קרוב שהבטיח ללוותו במשך היום, והלה גם דאג לו לרשימה של גבירים והשעות שמומלץ לעלות אליהם, ואכן בבוקר יום הפורים התחפש אבי הכלה, ועטה על עצמו בגד מפואר עם סטראקעס, והרכיב לעיניו בתי עינים עבים, את זקנו העבות צבע בלובן, וכאשר היה בטוח שאף אחד בעולם לא יכירו יצא לדרך, במשך היום כולו עלה ובא לבתי נגידים, שימוח וריקד, ופיו שפע אמרות שונות ודברי צחות ששימוחו את לב שומעיהן. ואכן הלבבות נפתחו והתרוממות ניתנו ביד רחבה. בסוף היום שכנו בכיסו סכומים נכבדים שהיה בהם לכסות חלק גדול מהוצאות החתונה.

מחוק מההצלחה הגדולה החליט לעלות למחר לירושלים ולהמשיך את המלאכה בפורים דמוקפין, מחשבה עלתה במוחו, 'הלא מחותני אבי החתן מתגורר בירושלים, וידוע לכל שנוהג לחלק בפורים סכומים עצומים, רק צריך לדעת לעורר את הנקודה הטובה, מדוע אם כן לא אכנס אליו גם אני ואקבל ממני לפחות מקצת ממה שהיה ראוי ליתן לחתונה?!', ואכן, למחרת הטיב אבי הכלה את 'מראהו', שח"ו אף אחד לא יוכל להכירו, ונסע לירושלים, במשך כל היום יצא ונכנס בבתי גבירים, ולקראת ערב כאשר היה מבושם במקצת הקיש על דלת ביתו של מחותנו, בשולחנו של מחותנו הסבו עשרות בני משפחה וידידים, חלקם הגדול כבר היה מבוסס, אבי הכלה נכנס ומיד התחיל במלאכה, הוא הסב בראש השולחן מעשי רבי מובהק והתחיל לפזר פנינים ודברי בדחנות באופן שהנוכחים קרעו את בטניהם כמעט מרוב צחוק, לאחר זמן מה כשנרגעו הרוחות קצת שאל אבי החתן את ה'רבי' האורח: 'ומה מביא את כבודו לכאן?', נאנח ה'רבי' ואמר בנעימה: 'צרותי מביאות אותי לכאן, בתי

מסופר על בחור עילוי מופלג בנו של נגיד ת"ח ומחבר ספר, שהציעו לו שידוך בתו של מגיד שיעור מפורסם באחד העיירות בארץ ישראל, שגם היא היתה שם דבר וכל מכירה אמרו שהיא כלילת המעלות.

הדברים התגלגלו, ובכל העינים הסכימו ב' הצדדים היטב, אולם כשהגיעו לדבר על עסקי הממון עמד הכל לירד לטמיון, אבי החתן שהכיר במעלתו של בנו עמד בתוקף שעל הצד השני לשאת בכל הוצאות הנישואין והדירה בלא יוצא מן הכלל, לשוא ניסה השדכן באמרו, 'ראה נא' הלא אתה נתברכת משמים בממון רב, ואילו אבי הכלה דחוק בחיי היום יום, איזה גיון יש בזה שהוא ישלם כל ההוצאות ואתה הנגיד לא תתן מאומה?!', אך אבי החתן אטם את אזנו משמוע ולא הסכים לוותר כלל, בלית ברירה הסכים אבי הכלה לתנאו ובידים רועדות חתם על שטר ההתחייבות, מיד לאחר מכן נגמר השידוך למזל טוב והצדדים שתו לחיים.

אחר הדברים האלה זכר אבי הכלה את ההתחייבות שנטל עליו והעול העיקר עליו עד מאד, הוא ניסה להשיג ממון מפה ומשם, אולי להוסיף שעות בשיבה, אך בקושי עלה בידו לקבץ כמה פרוטות, בצר לו השקיע את עצמו בים התלמוד שם מצא מפלט מכל הטרדות הסובבים אותו. עברו כמה חדשים והמחותן החל לשלוח רמזים שונים שהוא מצפה ממנו להתחיל לקיים את מה שהבטיח... מפעם לפעם נעשו הדברים חריפים יותר עד שאבי הכלה הבין שהשידוך כולו מוטל בסכנה. הימים היו ימי חודש אדר, ובלבו של אבי הכלה נפל רעיון כזה, שבימים כתיקונם לא היה מעלה אפילו בקצה דעתו, הלא משמים נתברך בכשרון משחק יוצא מן הכלל, ועכשיו יצל דבר זה לטובתו, ביום הפורים, כאשר ישראל מרבים צדקה וחסד לאין שיעור, וכל הפושט יד נותנים לו, יעלה ויבוא לבתי נגידים וישמחם כראוי בפניני שמחה ואמרות שפר, וכטוב

ברכת מזל טוב

לידידנו הרבני הנכבד והמפואר
הר"ר אליעזר דוד גליק הי"ו
לרגל אירוסו בתו למז"ט

זכות פירסום הגליון נתנדב ע"י
המחותנים החשובים

ידידנו הרבני הנכבד והמפואר
הר"ר חיים יושע פאלקאוויטש הי"ו
וידידנו הרבני הנכבד והמפואר
הר"ר יושע בער סאמעט הי"ו
לרגל נישואי צאצאיהם למז"ט
יה"ר שהזיווג יעלה יפה ויזכו לרוות
רב נחת דקדושה מכל יו"ח

זכות הוצאת הגליון נתנדב לע"נ

הרה"ח ר' משה חיים
ב"ר אשר זעליג ע"ה
הונצח ע"י חתנו ידידנו
הרה"ח ר' דוד שטיינבערג הי"ו